

Разговор на

ИВАН /ВАНЧЕ/ МИХАЙЛОВ

с кореспондент на в. „Хърватска“

септември

1970

ФОТОТИПНО ИЗДАНИЕ

Издава се по повод смъртта на

ИВАН (ВАНЧЕ)
МИХАЙЛОВ

деец на македоно-одринското революционно
движение, един от ръководителите
на Вътрешната Македонска революционна
организация (ВМРО)

СЕПТЕМВРИ

1990

Македонският Въпрос и Югославия

(РАЗГОВОРЪ НА ИВАНЪ МИХАЙЛОВЪ
СЪ КОРЕСПОНДЕНТЪ НА ВЕСТНИКЪ «ХЪРВАТСКА»)

1971

Въ своя брой за септемврий 1970 година, органът на хърватското освободително движение, «Хърватска», излизащ въ Буеносъ Айресъ, е помѣстилъ дълъгъ разговоръ на Иванъ Михайловъ, воденъ съ кореспондентъ на вестника, който е пжтувалъ въ Европа.

Като уводъ къмъ този разговоръ г. Д-ръ Стйепанъ Хеферъ, председателъ на ХОП (Хърватски Ослободилачки Поретъ) е написалъ следното:

«Въ 1950 година излѣзна въ Сентъ Луисъ, въ Съединенитѣ Американски Щати, книга на английски езикъ съ заглавие «Македония — Швейцария на Балканитѣ», която е написалъ г. Иванъ Михайловъ.

Университетскиятъ професоръ по журналистика въ Нью-Йоркъ, д-ръ Джонъ Бейклисъ, е написалъ предговоръ къмъ книгата, въ който между другото е казалъ, че нѣма изгледъ за миръ въ свѣта — безъ миръ на Балканитѣ. А отдавна е вече ясно, че на Балканитѣ не ще има миръ докато тамъ не се реши справедливо, безпристрастно и по миренъ начинъ македонския въпросъ. Какъ би трѣбвало да се реши този въпросъ — пише проф. д-ръ Бейклисъ — отговора се намира въ тая книга на Иванъ Михайловъ.

Всрѣдъ насъ, хърватитѣ, Иванъ Михайловъ е познатъ като легендаренъ водачъ на македонскитѣ българи подъ името «Ванча».

Цѣлия свой животъ, отъ най-младитѣ ученически години, той е посветилъ на работа и борба за освобождението и независимостта на Македония. Тази борба още преди седмдесетъ и седмъ години (1893) е започната отъ Вжтрешната Македонска Революционна Организация (ВМРО); а Иванъ Михайловъ е вече отначалото на 1925 година членъ въ Централния Комитетъ на тая прочута революционна организация.

Иванъ Михайловъ е роденъ въ Ново-село до Щипъ, въ централна Македония (намираща се въ днешна Югославия). Училъ е въ своето родно мѣсто, а следъ туй въ Щипъ, Солунъ и Скопје; право е следвалъ въ Софийския университетъ.»

Следъ туй г. Хеферъ съобщава за хърватскитѣ читатели, че Михайловъ си е служилъ съ чужди езици; че е публикувалъ съ свое име или съ псевдоними стотици статии; че е написалъ брошури и книги. Известява, че по-главнитѣ му книги сж излѣзнали като спомени, досега въ три книги. А на английски е напи-

салъ книгитѣ «Сталинъ и македонския въпросъ», «ВМРО»; споменатата по-горе «Македония — Швейцария на Балканитѣ». Написалъ е и брошурата «Преврата отъ 19 Май 1934 година и македонското движение».

Г-нъ Хеферъ, спирайки се по-специално върху споменитѣ на Ив. Михайловъ, казва:

«На български езикъ досега излѣзнаха три книги отъ неговитѣ мемоари подъ заглавие «Спомени», отъ които втората и третата книга иматъ по около хиляда страници. Четвъртата книга наскоро ще излѣзне отъ печатъ.

Тѣзи мемоари сж сжщинска история на македонския въпросъ; подкрепени сж съ твърде изчерпателни и важни документи.

Така ще бжде обявено едно закржглено и подобно изложение за огромния приносъ отъ любовъ, трудъ, напори и жертви, на единъ старъ и културенъ европейски народъ и на неговитѣ пожертвувателни и храбри представители — въ борбата за свобода и независимостъ на родната земя.

Познатиятъ политикъ и държавникъ на Великобритания въ миналия вѣкъ — Уйлямъ Е. Гладстонъ, водачъ на английската либерална партия, изразилъ е справедливото решение на македонския въпросъ съ формулата: «Македония — на македонцитѣ...»

Ние хърватитѣ желаемъ на приятелскитѣ намъ македонски българи победа на Правдата чрезъ осжществяване на свободна и независима Македония.

Нашъ дописникъ отъ отечеството, при свое пътуване изъ земитѣ на свободния свѣтъ, срещналъ се е неотдавна съ водача на македонскитѣ българи г. Иванъ Михайловъ — и тукъ донасяме разговора, който е ималъ съ него:»

ВЪПРОСЪ: Какво бихте могли да ни кажете, Г-нъ Михайловъ, за македонския въпросъ и за Македония, което — споредъ Васъ би било добре да се знае между хърватитѣ?

ОТГОВОРЪ: Преди всичко трѣбва да кажа, че младото поколение въ цѣла Югославия, значи и въ Хърватско, е подъ удара на една фалшификаторска пропаганда, организирана почти по наученъ начинъ.

Увѣренъ съмъ, че най-важната цель на тази пропаганда се състои въ изкривяване истината относно македон-

ското освободително движение и националната принадлежност на македонскитѣ славяни.

Движението се нарича македонско поради името на областта, макарѣ фактически въ него да сж участвували само българиѣ, а донейде и ромънитѣ. Като примѣръ: така би било ако подобно движение би се нарекло — да кажемъ — далматинско, въ Далмация, независимо, че то ще е движение на тамошното хърватско население.

Азъ съмъ билъ винаги въ македонското движение, но съмъ синъ на българския народъ, както отпреди хиляда години насамъ славянитѣ въ Македония сж българи.

Що се отнася до Македония, вѣрвамъ, че значителенъ брой отъ хърватската младежъ не знае какъ Македония е разпокъсана; въ Югославия има само двадесетъ и шестъ хиляди квадратни километра отъ македонскитѣ области. Въ Гърция има 34.000, а въ България 7.000 кв. километра. Значи — поголѣмата частъ отъ Македония се намира вънъ отъ границитѣ на Югославия.

Що се отнася до славянското население на Македония, може да се каже, че въ България има толкова македонски българи, колкото приблизително се намиратъ подъ властта на Югославия. Въ България има, както вече казахъ, една частъ отъ македонската територия, съ 260.000 българи. Но сжщо така има въ България повече отъ половинъ милионъ емигранти — македонски българи (мнозинството отъ тѣхъ произхожда отъ околитѣ подъ югославска власт), — или всичко осъмстотинъ хиляди души.

Когато нѣкой мисли или говори върху македонския въпросъ, трѣбва непременно да има предвидъ тѣзи цифри.

ВЪПРОСЪ: Въ днешна Югославия дали точно (обективно) се описва миналото на македонскитѣ славяни?

ОТГОВОРЪ: Що се отнася до далечното минало, особено като се почне отъ осмото столѣтие, — всичко е точно описано въ книгитѣ на известнитѣ хърватски историци — Шишичъ, Съркуль и други. А що се отнася до стремежитѣ, борбитѣ и жертвитѣ на македонскитѣ българи въ най-ново време, до втората свѣтвна война, — това добре е познато на по-старото хърватско поколѣние.

Сегашната държавна властъ се стареа да фалши-

фицирва цѣлата история на Македония, особено историята на нейното българско население; така постъпваше и кралската власт.

ВЪПРОСЪ: Какъ преценявате Вие положението въ тая часть на Македония?

ОТГОВОРЪ: Тамъ е установена най-перфидна фалшификаторска система, която засѣга цѣлото минало на нашия народъ, до идването на комунистическото управление. Но за да Ви посоча истинската картина, ще си послужи съ едно въображимо сравнение.

Представете си, че единъ дѣлъ отъ Хърватско, напимѣръ Далмация, е окупиранъ отъ страна на нѣкоя друга славянска нация, съ намѣрение днешнитѣ далматински хървати да ги обърне въ нѣкаква друга народност. И представете си следъ туй, че тази чужда власт прилага следнитѣ мѣрки:

а) Преди всичко избрисано е хърватското име; полицията преследва всѣкиго, който би си позволилъ да се нарича хърватъ, доколкото и не би билъ убиенъ, заради такъвъ «грѣхъ».

б) Забранена е и унищожена всѣка литература, написана на хърватски литературенъ езикъ.

в) Въ училищата, печата, въ общественитѣ учреждения и навсѣкжде е въведенъ новъ езикъ, който прилича на единъ хърватски диалектъ, но е пълненъ съ нови думи и начини за изразяване, заети отъ езика на окупатора.

г) Цѣлата хърватска история на Далмация е напълно фалшифицирана. Въ всѣки учебникъ по история, на всѣка крачка и при всѣки случай, отстрана на всички власти, постоянно се изтъква, че историята на Далмация е нѣщо отдѣлно и че нѣма нищо общо съ историята на Хърватско.

д) Въ книжарницитѣ не можете да намѣрите книги на чужди езици отъ който и да било чуждъ авторъ, въ които да се изтъква, че е съществувало, а и сега съществува хърватско население въ Далмация, или че тая земя съставлява само часть отъ хърватскитѣ области, и че нейната история е въ сжщность хърватска история.

е) Въ училищата се преподава въ известна степенъ литаратурата на всички останали славянски народи, освенъ хърватската. Тѣй като властта се бои, че младежъта веднага

ще схване какъ поезията и прозата въ литературния езикъ на Хърватско е написана въ сжщностъ на онзи езикъ, който е собствения езикъ на самитѣ далматински хървати. Съ други думи младежъта веднага би разбрала, че е на лице старанне да бжде тя денационализирана.

ж) Промѣнена е азбуката и приспособена е къмъ «новия езикъ», за да прилича съ азбуката на окупатора.

з) Всички герои въ хърватската история на Далмация сж наричани далматински, а не хърватски герои.

и) Създадена е отдѣлна далматинска църква, успоредно съ една специална пропаганда, че нѣкога ужъ е имало афтокефална далматинска църква, която била узурпирана насила, отстрана на хърватския народъ и на хърватската църква. Тѣй, новата властъ и чрезъ църквата работи най-енергично за създаване на отдѣлна далматинска народностъ. Пропагандата подържа, че не се касае до изкуствено създаване на нова нация, а само наново се възстановявала далматинската народностъ; независимо, че такава никога не е сжществувала.

й) Съ намѣрение да се заблуждава външния свѣтъ (а ако може и известна частъ отъ мѣстнитѣ жители) Далмация е прогласена като автономна държава, въ състава на Югославия. Създаденъ е далматински парламентъ, далматински върховенъ сждъ, министерство на просвѣтата, пѣкъ и всичко друго далматинско — дори и далматинска академия на наукитѣ.

к) При туй непрестанно въ вестницитѣ, въ училищата, при специални събрания, винаги съ най-лоши думи се говори срещу хърватството, като се прибѣгва и до най-невѣроятни — особено исторически — измислици.

л) Който измежду далматинскитѣ хървати се осмѣли да защитава хърватството — играе си съ собствения си животъ.

м) Отъ една страна властитѣ упражняватъ посоченитѣ и много други насилия, а отъ друга страна — съ заплаха, а още повече съ разни привилегии, служби и пари — неморно се стараятъ да привлекатъ различни елементи отъ хърватитѣ въ Далмация, — и всичко това въ името на плана за «възкресението» на далматинската нация.

И ето сега: замѣнете историческото име Далмация съ историческото име Македония; замѣнете името далматински хърватъ съ името македонски българинъ, — и Вие ще

имате предъ себе си картината на истинското положение, което е създадено въ моето отечество подиръ идването на комунизма на власт въ Югославия.

Но позволете ми да запитамъ: би ли се намѣрилъ макаръ само единъ едничкъ хърватъ, който би одобрилъ такъвъ планъ за Далмация, какъвто тукъ на кратко Ви очертахъ? И нѣма ли право всѣки българинъ — да се бори срещу подобно положение, съществуващо въ оная македонска областъ, за която говоря?

ВЪПРОСЪ: Нѣма ли възможностъ това, за което ми говорите, да бѣде изнесено предъ по-широкъ кръгъ отъ хърватската интелигенция въ самото Хърватско?

Страховита е картината, която ми изрисуваше. Невѣроятнo и просто срамотно е, че това всичко се върши отъ хора, които сами се рекламираатъ като прогресисти. Тѣмо тѣ би трѣбвало да познаватъ историческитѣ истини.

Ние въ Югославия не сме имали възможностъ да узнаемъ никакви подробности относно миналото и прикритото настояще на Македония подъ бѣлградско управление.

Въ връзка съ посоченото властитѣ постѣпватъ престѣпно, толкозъ повече, че тѣ знаятъ кое какъ е било, а се мжчатъ всичко да промѣнятъ както на тѣхъ се иска.

ОТГОВОРЪ: Възможноститѣ за една наша противопропаганда, въ полза на истината, не сж особено голѣми. Но въ онова, което може да се стори, биха могли да ни подпомогнатъ всички приятели на истината. Азъ съмъ увѣренъ, че всѣки приягелъ на истината чрезъ самото туй е и приятелъ на своитѣ собствени интереси.

Що се отнася до потисниците (а потисникъ е преди всичко центъра на югославската комунистическа партия) — тѣ знаятъ отлично всичко, което ние изнасяме предъ обществото.

Нека се запитаме: а) възможно ли е Политбюро-то на тая партия да не знае работи, които сж познати на всички съседни народи, както и на другитѣ народности въ самата Македония: турци, албанци, гърци, ромъни, евреи, даже и цигани? Всички тѣ знаятъ че въ Македония не съществува никаква македонска народностъ, но че отъ вѣкове до днесъ тамъ сж на лице споменатитѣ народности, а между тѣхъ мнозинство вина-

ги сж съставлявали българитѣ.

б) Може ли това Политбюро да не знае заключенията на всички най-авторитетни слависти въ свѣта, че говорѣтъ на македонскитѣ славяни е български?

Технически е невъзможно да се изброяватъ тукъ преголѣмъ брой имена; затова споменавамъ само най-голѣмитѣ слависти на Чехословакия: Шафарикъ и Нидерле; словенцитѣ: Миклошичъ и Облакъ, хърватина Ватрославъ Ягичъ; сърбина Вукъ Караджичъ (който преди 150 години написа българска граматика възъ основа на македонски български диалектъ).

Обаче, фалшификаторската лаборатория въ Скопйе отива така далече, че изопачава дори и дѣлата на чуждитѣ специалисти и учени. Ето само единъ флагрантенъ примѣръ измежду многото други.

Въ срѣдата на миналия вѣкъ сръбското книжовно дружество (по-сетне сръбска Академия на Наукитѣ) изпрати на свои разноски познатия етнографъ отъ Босна Стйепанъ Верковичъ, — да проучи какво е положението въ Македония. Цѣли двадесетъ години остана Верковичъ между македонското население, посещавайки стотици села и градове. Събраниятъ наученъ материалъ биде отпечатанъ въ държавната печатница въ Бѣлградъ. Верковичъ изнесе много статистически, икономически и етнографски данни, и най-решително говори, че македонскитѣ славяни сж българи.

Въ сжщата бѣлградска печатница излѣзна и неговата книга подъ заглавие «Народни пѣсни на македонскитѣ българи», която авторѣтъ посвети на княгинята, съпруга на тогавашния сръбски князь.

Но югославскитѣ власти въ Скопйе не се срамуватъ да печататъ днесъ сжщата книга съ фалшифицирано заглавие: «Македонски народни песни». Случаитѣ на такива флагрантни фалшификации сж станали обикновено явление въ Скопйе.

Въ онова време и дяковскитѣ епископъ Шпросмайеръ е подкрѣпилъ морално и материално братята Миладинови, за да може да се отпечати тѣхния сборникъ съ български народни пѣсни отъ Македония.

в) Нѣма съмнение, че официалнитѣ фактори въ Скопйе и Бѣлградъ знаятъ и следното: наскоро следъ пропадането на първото българско царство, въ епохата на царъ Саму-

илъ (столицата е била въ Охридъ), въ XI вѣкъ. Византия изпрати за епископъ въ Охридъ гърка Теофилактъ. Докато съществуваше българското царство (до 1018 г.) въ Охридъ имаше Патриархъ. Следъ победата си Византия запази афтокефалността на Охридската Църква; но промѣни само названието на нейния глава, като го нарече Архиепископъ, — тъй като Патриархъ трѣбвало да има само въ Цариградъ.

Този Архиепископъ Теофилактъ е познатъ и като писателъ. Едно отъ дѣлата му се занимава съ посланията на Апостола Свети Павелъ и обхваща 500 голѣми страници. Както на първата, така и на всѣка отъ тѣзи стотици страници, отгоре стои названието: «Теофилактъ, Архиепископъ на България».

По желание на Римската Църква тая книга е била преведена на латински отъ Кристофоро Порсена въ 1535 година. И въ този преводъ на всѣка страница стои сѣщото название.

На всички историци е добре позната и кореспонденцията на Теофилактъ съ всички личности въ Цариградъ, въ която той се оплаква, че не му е приятно да живѣе между българския народъ въ охридския край; че при българскитѣ селяни не може да понася миризмата на овчитѣ имъ кожуси. Архиепископъ Теофилактъ е писалъ за българското население и въ други околии на Македония: около Струмица, Битоля, Кичево и прочее.

Може би и Вие сте имали случай да четете въ учебникитѣ по история, че византийскиятъ императоръ Василий II получи наименование «Българоубиецъ», което и досега не е избрисано, — понеже е наредилъ да бждатъ ослѣпени 14 хиляди пленени войници отъ войската на Самуила. Никой не го е нареклъ «македоноубиецъ», тъй като той фактически се е борилъ срещу българско царство, българска войска и български царь.

г) Вѣрвамъ, че е познато не само на черковнитѣ първенци, особено на католическитѣ, но и на политическитѣ ръководители въ Югославия и това: всѣка година Ватиканътъ издава «Аннуарио Понтифичио», въ който има и отдѣлъ «Седи Титулари». Всѣка година въ този отдѣлъ се отпечатва, че Охридъ влиза въ редицата на «Седи Титулари» (титулярни седалища). И въ тази важна ватиканска книга се казва, че Охридъ се намира въ западна България. Въ изданието за 1970 година това може да се види на страница 542.

Покрай многото други доказателства, и тѣзи стари документи показватъ, колко е празенъ и напразенъ югославския шумъ за сѣществването на «македонска народностъ» още въ времето на царь Самуилъ и до днесъ.

д) Чуждата политическа литература дава много сведения за етнографията на Македония. Изключено е щото днешнитѣ диктатори въ Югославия да не сж прочели поне споменитѣ на хора като Лойдъ Джорджъ и Уйнстонъ Чърчилъ, които изрично говорятъ за македонскитѣ българи.

Чърчилъ дори и напада Сърбия, задето се е показала твърдоглава и кжсогледа, не пожелавайки да отстъпи на България Македония, чието население е българско, та да може по такъвъ начинъ и българската армия да се привлече на страната на Тройното Споразумение при първата свѣтвна война.

И много по-рано, следъ руско-турската война въ 1877 г., и голѣмия германски политикъ Отто Фонъ Бисмаркъ заяви въ германския Райхстагъ, че границитѣ на българската народностъ стигатъ до албанскитѣ граници, до Солунъ и до Черно море.

Всѣки що-годе образованъ човѣкъ, който се занимава съ балкански въпроси, знае, че на конференцията на великитѣ сили въ Цариградъ (Англия, Русия, Германия, Австро-Унгария, Франция, Италия, съ Турция) въ 1876 г. биде решено щото на Македония да се даде автономия въ рамкитѣ на Отоманското царство.

Конференцията е смѣтала, че въпросътъ за македонскитѣ българи е неразривно свързанъ съ тоя за цѣлия български народъ. И затова София е била опредѣлена като центъръ на западнитѣ български земи въ границитѣ на проектираната автономия; а за източнитѣ български земи градъ Търново е билъ посоченъ като центъръ, пакъ на една българска автономна областъ. Великитѣ сили не сж желали да създадатъ премного грижа на турския Султанъ, затуй не сж включили всички български земи въ една областъ (автономна) — отъ Тесалия до Черно море.

Известно е било на великитѣ сили, че цѣлия български народъ, при борбата му за Екзархията, е посочилъ до кжде стигатъ неговитѣ етнографски граници. Тая борба се свърши въ 1870 година съ победа. Въ Македония бѣ направенъ даже и плебисцитъ. За примѣръ: отъ всичко 9526 гласоподава-

тели въ Охридъ, за Екзархията сж гласували почти всички. Само 139 души сж гласували за гръцката Патриаршия. Въ Скопје отъ 8698 християнски кжци съ Патриаршията сж останали само 767, а и тѣ сж били главно гъркофили отъ ромънска народностъ.

ВЪПРОСЪ: Позволете ни тукъ една забелѣжка: въ Югославия често се споменава, че Екзархията е създала българската народностъ въ Македония.

ОТГОВОРЪ: Това е сжщото впрѣгане на колата предъ воловетъ, съ което отдавна искатъ да се забавляватъ особено сръбскитѣ пропагандисти.

Ще спомена, че единадесетъ години преди създаването на Екзархията, или осъмнадесетъ години преди освобождението на България (изподъ турското владичество) Папа Пио IX открито призна въ 1859 г. българската народностъ въ Македония. И този фактъ самъ по себе ясно говори.

Борбата за национална българска Църква е водена въ Македония (както и въ останалитѣ български области) цѣли четиридесетъ години. Единъ отъ най-драматичнитѣ моменти бѣ изхвърлянето на гръцкия владика отъ черквата въ Скопје, отстрана на мѣстнитѣ българи, въ 1830 година.

Заслужава внимание писаното на цѣлия сръбски печатъ въ онова време. Съ въодушевление даваше този печатъ подробности за държанието на македонскитѣ българи противъ цариградския гръцки Патриархъ. Въ една книга на италианския политически писателъ Мантегаца се изнасятъ и хвалбитѣ на сръбския кралъ Миланъ, че той и неговото правителство били морално на страната на македонскитѣ българи по този въпросъ, който е по форма църковенъ, но фактически и преди всичко националенъ въпросъ.

До преди осъмдесетъ години въ всички сръбски учебници по география се казваше, че въ Македония живѣе българско население. Нашитѣ вестници посочиха преди една година и снимка отъ тѣзи учебници.

Заклучаваме, следователно, че всичко, което Сърбия, а сега и Югославия пише относно българската Екзархия, е най-обикновена лъжа.

ВЪПРОСЪ: Коя е причината за такава промѣна на сръбското, тоестъ и на югославското държание?

ОТГОВОРЪ: Причината е искрено призната и отъ кралъ Миланъ предъ Мантегана. Виждайки въ онова време, че нѣматъ изгледъ да заематъ Босна и Херцеговина, сръбскитѣ политици обърнаха своето внимание къмъ югъ, съ надежда да заграбятъ колкото може повече територия отъ Македония, а заедно съ туй Сърбия да излѣзе на Солунъ. Това значи, че Шумадия си бѣ наумила да посърби повече отъ единъ милионъ македонски българи, и по възможностъ да си присъедини всичкитѣ 67 хиляди квадратни километра македонска земя. А самата Шумадия има всичко 45 хиляди квадратни километра.

ВЪПРОСЪ: Доста ясно е какъ сж се държали сърбитѣ въ Македония следъ 1912 година, когато сж завзели тия области, надъ които и сега владѣе Бѣлградъ. Но какъ е реагирало македонското население?

ОТГОВОРЪ: Отъ сръбска страна имаха думата преследванията, паритѣ, затвора и ножа. Но съ десетилѣтия не можаха да постигнатъ желанія резултатъ. Сърбитѣ клаха страховито и албанцитѣ, но пакъ безъ резултатъ.

Предълго ще е въ единъ разговоръ да описвамъ всичкитѣ патила и отпоръ на македонскитѣ българи. Какъ се развиваха работитѣ може донейде да Ви покажатъ тѣзи три случая:

Следъ кумановската битка, когато престолонаследникътъ Александъръ влизаше въ Скопйе, цѣлото население въ града е излѣзнало съ цвѣтя въ ржцетѣ да дочака сръбската войска. Александъръ приема букетъ цвѣтя, подаденъ му отъ момичето Васка Зойчева. И веднага престолонаследникътъ я запитва: «Каква си ти?» Момичето отговаря, че е българка. Забравяйки какъвъ е момента, Александъръ предъ всички удря шамаръ на момичето, което е било едва десетгодишно!

Народътъ веднага е почувствувалъ какъвъ режимъ идва. Следъ това никого не сж изненаждали гонидбитѣ срещу българската интелигенция, затварянето на българскитѣ училища и черкви, както и започналитѣ убийства.

Другиятъ случай е убийството на българския учителъ Атанасъ Лютвиевъ отъ Прилѣпъ, заради наздравичата, която е изрекълъ не само въ честь на сръбската войска, но и въ честь на българската и на Фердинандъ, българския царъ. Сжщата вечеръ е билъ устроенъ банкетъ за прослава на «освобож-

дението» на Прилѣпъ. Наскоро следъ наздравицата, презъ тая сѣща нощъ, сръбскитѣ офицери сж убили учителя Лютвиевъ.

(И дветѣ тѣзи прослави се отнасятъ до победата надъ турцитѣ, когато българската и сръбска армии бѣха съюзници въ Балканската война — отбелѣзва вестникъ «Хърватска»).

Тратиятъ случай се развива въ Крагуевацъ. Сръбскитѣ власти започнаха да взиматъ въ войската македонски българи. Една дружина, около хиляда младежи отъ Щипско, Тиквешко и Струмишко, трѣбвало да положатъ клѣтва за вѣрность къмъ сръбския кралъ. Но въ момента когато владиката е дигналъ кръста и започналъ да изговаря думитѣ на клѣтвата, всички тѣзи българи едногласно и заканително сж почнали да викатъ: «Не даваме клѣтва! Ние сме българи; да живѣе България!»

Крагуевачкото гражданство, което е присѣтствувало тамъ, обзето отъ паника, започнало да бѣга викайки: «Бѣгайте! Това сж македонски комити!» Побѣгналъ е и владиката. Започнало е биене между сръбскитѣ офицери и младитѣ българи.

Това, което досега само накратко споменахъ, дава приблизителна представа какво бѣ началото на сръбското владичество въ Македония, подиръ което автоматически продължи владичеството на Югославия.

Реакцията на българското население можеше да се изрази само чрезъ борбата на Вътрешната Македонска Революционна Организация (ВМРО), за която толкова много е писано въ свѣта преди, както и измежду дветѣ свѣтовни войни. ВЪПРОСЪ: Сигурно Ви е известно, че Илинденското въстание (1903 г.) го представляватъ въ Югославия като дѣло на нѣкаква отдѣлна македонска народность. Има ли въобще такава народность нѣкакво, макаръ и най-малко участие въ това въстание?

ОТГОВОРЪ: Истината е, че нито сръбската пропаганда, нито така наричаната югославска при кралския режимъ, не се решиха тѣй безъ мѣрка да лъжатъ не само относно това въстание, но и въ връзка съ цѣлата освободителна борба на ВМРО, както лъже сегашната комунистическа югославска пропаганда.

Не е нужно да Ви препорѣчвамъ да четете и проу-

чите огромния брой документи, книги и статии, които сж излъзнали отъ ВМРО. Но четете документитѣ на всички велики сили за епохата отъ 1893 до 1912 г., когато ВМРО денонощно се проявяваше борчески.

Въ министерствата на външнитѣ работи въ Парижъ, Виена, Берлинъ, Римъ и въ други столици, могатъ на квинтали да се мѣрятъ официалнитѣ документи, въ които борческото славянско население въ Македония се показва като българско. За културния свѣтъ винаги е било аксиома, че е българско. Особено голѣмъ е броя на документитѣ върху Илинденското възстание.

Има и хора между западнитѣ народи, които сж били въ непосредственъ допиръ съ нашето освободително движение. Американскиятъ писателъ и вестникарь Албертъ Сониксенъ дойде като доброволецъ и повече отъ една година следъ споменатото възстание кръстосваше, като истински македонски комита, изъ Солунската и Битолска областъ; а понѣкога и въ околицитѣ на Струмишкия и Сѣрския революционни окръжи. Той е посетилъ нелегално стотици наши села, а често е влизалъ и въ градоветѣ. Когато се върна въ Америка, написалъ книгата «Изповѣди на единъ македонски четникъ». Всѣки може да установи, че и споредъ Сониксенъ въ Македония не е сжществувала друга славянска народностъ освенъ българската.

Малко преди Илинденското възстание била е пленена отстрана на ВМРО американската протестантска мисионерка Мисъ Стоунъ, когато съ турска стража е пжтувала между планинитѣ Рила и Пиринъ.

Освободена е следъ нѣколко месеци, прекарани съ четници и селянитѣ. Съ нея е била и приятелката ѝ госпожа Цилка, сжщо така пленена. За освобождението имъ Турция бѣше принудена да плати на освободителното движение 15 хиляди златни турски лири.

Въ разни американски градове Мисъ Стоунъ държа сказки и много е разяснила върху народната организация въ Македония, нейната политическа програма и морала на революционеритѣ. Апелирала е къмъ общественото мнение да подкрѣпи македонската борба за освобождение.

Всичко, което Мисъ Стоунъ е говорила или написала, отнася се само до българи въ Македония, тъй като и тя не е знаела за сжществуването на друга славянска народностъ тамъ.

Може би ще е интересно за Васъ да чуете, че двама измежду главнитѣ организатори на пленяването на Мисъ Стонъ сж доброволци отъ България: Кръстьо Асѣновъ и Христо Чернопѣевъ, прочути войводи. Азъ лично съмъ ималъ случай да се запозная съ нѣкои измежду старитѣ четници и селяни, които сж укривали Мисъ Стонъ. Всички тия хора сж съзнателни българи.

Това всичко, обаче не пречи на титовци да изработятъ филмъ за аферата Мисъ Стонъ, съ ясна тенденция: всички тѣзи борци както и самия народъ — да бждатъ представени не като българи, а като принадлежащи на измислената македонска народностъ.

Излишно е да говоримъ за европейската и американска преса отъ ония години, когато моето отечество бѣше подъ турско управление, а и следъ това. Всѣкжде се знаеше и пишеше само за българи.

За всѣки балканецъ, а особено за балканскитѣ общественици, би било отъ полза да прочетатъ рапорта отъ Карнегиевата анкетна комисия относно воденето на балканскитѣ войни. Репортътъ е печатанъ на английски езикъ въ Ню-Йоркъ презъ 1914 година и обхваща около 500 страници. Този рапортъ на стотици мѣста се занимава съ сждбата на българския народъ въ Македония, описвайки страховититѣ неправди и звѣрства, които сръбскитѣ и грѣцки власти сж започнали да вършатъ надъ този народъ веднага следъ тѣхното идване, — когато Турция изгуби войната.

Въ последно време въ Турция се появяватъ споменитѣ на различни видни лица, които отлично сж познавали положението въ Македония, тѣй като тамъ сж заѣмали отговорни служби. Всички тѣзи хора така естествено говорятъ за македонскитѣ българи, както кога споменаватъ за турцитѣ, грѣцитѣ и албанцитѣ.

Излѣзнаха споменитѣ на Султанъ Абдулъ Хамидъ, който царуваше до 1908 година.

Отпечатаха се споменитѣ на прочутия майоръ Низи-Бей отъ Рѣсенъ, Македония, който — по примѣра на ВМРО — съ свои другари стана нелегаленъ въ борба противъ султанския режимъ. Той посвещава цѣла една глава на Илинденското възстание, и на тридесетъ и петъ мѣста изрично говори, че това е възстание на българи. Съвсемъ точно е описалъ, че македон-

скитѣ българи създали ВМРО.

Тази година излъзна отъ печатъ голѣма книга за легендарния Енверъ Бей (по-сетне Енверъ Паша), който следъ падането на Султанъ Абдулъ Хамидъ стана главна личностъ въ Турция, до края на първата свѣтовна война. Авторъ на книгата е познатия турски писателъ Шефкетъ Сюрейя Айдемиръ. Цѣли страници въ тази книга разказватъ за македонскитѣ българи и тѣхната борба.

Появиха се споменитѣ на Халилъ Паша, чичо на Енверъ-Бей. Той описва своето собствено участие въ борба противъ българскитѣ революционери въ Македония, а споменава и за участието на своя внукъ, майоръ Енверъ Бей. Турскиятъ писателъ Айдемиръ изтъква, че македонскиятъ въпросъ е билъ въ сжщностъ български въпросъ, особено поради численото надмощие и динамизма на македонскитѣ българи.

Ясно е защо титовци не смѣятъ да изнесатъ архивата на кралската югославска полиция. Въ тази тайна архива се говори единствено за македонски българи, а никога и нищо не се говори за каквато и да било отдѣлна македонска народностъ.

На края, нека си спомнимъ, че държавната енциклопедия на днешна комунистическа Югославия изрично изнесе необоримата истина: че ВМРО е частъ отъ българския народъ и история. Енциклопедията е печатана въ Загребъ, а най-отговорното лице за нейната подготовка и редактиране бѣше писателя Мирославъ Кърлежа. Поради това, както и поради други признания отъ този родъ, новитѣ жупани въ Скопје силно протестираха, но напраздно.

Смѣтамъ, че добре съглеждате какъ титовци лъжатъ, когато говорятъ за Илинденското въстание. По сжщия начинъ изкривяватъ истината и като твърдятъ, че сжществува — и то отъ «памтивѣка»! — и нѣкакъвъ македонски езикъ. Точно писа французскиятъ етнографъ и професоръ въ Стразбургъ г. Ги Еро, че титовци сж намислили да създаватъ въ Македония новъ езикъ съ намѣрение да внесатъ бъркотия въ понятията (неговитѣ дословни думи сж: «Конфондъръ ле - з - иде»).

И петъ хиляди печатни страници не биха стигнали ако речемъ да цитираме изъ книгитѣ на чуждестраннитѣ авторитети — политици и учени — въ полза на македонската българщина. Противъ всички тѣзи свидетелства — титовци — сж-

що както кралските агенти нѣкога — иматъ само единъ аргументъ: «Това не е истина».

Въ книгата «Втората Балканска война — 1913», издадена отъ Военно-Историческия институтъ въ Бѣлградъ презъ 1968 г., виждамъ споменато името на американския историкъ Helmreich Ernest Chrestian, който пише, че «цѣлото македонско движение е неоспоримо българско.» Споменатата книга, чиито главни редактори сж единъ генералъ и единъ подполковникъ, съ нищо не оборва твърдението на американския професоръ, а казва само две празни думи — че неговото твърдение било «произволно».

Английскиятъ амбасадоръ въ Бѣлградъ между дветѣ свѣтовни войни, г. Хендерсонъ, изнася въ споменитѣ си, че правителството отъ Лондонъ нѣколко пѣти му нареждало да настоява предъ югославското правителство за даване нѣкои права на македонскитѣ българи. Но той — като приятелъ на сръбския Дворъ — протакалъ, тоестъ нищо не е говорилъ по това на бѣлградскитѣ фактори. Ако въ политическата литература на Югославия се появи книгата на Хендерсонъ, и тя ще бжде фалшифицирана.

ВЪПРОСЪ: При турския режимъ съществуваше ли въ Македония национална свобода?

ОТГОВОРЪ: Опасностъ имаше откъмъ гръцката Патриаршия, която се стараеше да погърчи балканскитѣ християни. Специално въ това направление цариградскиятъ Патриархъ е злоупотрѣбавалъ съ факта, че Султанътъ го е поставилъ като глава на всички православни християни. Въпрѣки голѣмитѣ усилия, християнскитѣ народи въ оня голѣмъ просторъ запазиха своето национално съзнание, а по-късно се появиха наново тѣхнитѣ самостоятелни държави (Сърбия, България, Албания, както и Гърция).

Турската властъ не се е старала да промѣня националнитѣ имена на разнитѣ народности. Денационализацията въ днешния смисълъ на думата остана непозната за Турция. Въ нѣкои области имаше обръщане на християнитѣ въ мохамеданство, но това стана преди нѣколко столѣтия, въ Балканитѣ.

Българскиятъ народъ като цѣлостъ напълно запази езика си, а отпреди сто години е формиранъ и модерния литературенъ български езикъ.

Нужно е да се подчертае, че не само турцитѣ, но и нашитѣ съседи албанци, ромѣни и гърци, мѣстниятѣ нашѣ диалектѣ въ Македония винаги сѣ го наричали български.

Значи, когато българският народъ създаде книжовниятѣ си езикѣ и своята Екзархия, още не сѣществуваше българската държава.

До 1912 г., тоестъ въ турско време, въ Македония имаме повече отъ 1200 черкви, а още по-голѣмъ брой български училища. Национално-културниятѣ животъ се развиваше всрѣдъ насъ, българитѣ, по-добре отколкото при турскитѣ народни маси. Положението бѣше таково — че македонскитѣ българи, въ име на политическата свобода — имаха възможностъ дори да повдигнатъ и въстания срещу турската властъ.

Избѣгвайки за този нашъ разговоръ ненужни подробности подчертавамъ и тази необорима истина: че нашиятѣ български народъ много често сѣ въздишки е признавалъ — че много по-добре би било ако Турция и досега владѣше въ Македония, вмѣсто Сърбия (Югославия) и Гърция.

ВЪПРОСЪ: Целесъобразно бѣше онова теоретическо сравнение сѣ Далмация, за по-добра картинностъ и разбиране. Но какжете ми какъ се проявява полицията въ така наречената македонска социалистическа република.

ОТГОВОРЪ: Цѣлата политика на Югославия тамъ я води полицията. Отъ 25 години насамъ сръбската и черногорска войска е окупаторъ на тази областъ, както бѣше и въ времето на краля. Предълго ще бжде да се спираме на всички факти, които говорятъ за ограничение на свободата, личната инициатива, или доказватъ безгрижието спрѣмо народната воля. Тѣзи нѣща сѣ познати на всички въ цѣла Югославия. Излишно е да даваме имена на десетки хиляди македонски българи, които минаха презъ концентрационнитѣ лагери, затворитѣ, а стотици бѣха и избити.

Тамъ като «виновностъ» предъ властитѣ не е антикомунизма, а българското съзнание на хората. Народътъ нѣмаше понятие за марксизма. Граждани и селяни познаваха и мразѣха само сръбизма и югославизма. Почти всички македонски славяни (освенъ малкъ брой «сърбомани») имаха чувства български. И тъкмо затова първа работа на полицията бѣше да затвори българскитѣ училища и черкви. Това е третиятъ подѣ

редъ опитъ за национално-културенъ геноцидъ надъ нашия народъ, откакто Сърбия е заграбила Македония.

Поради икономически причини въ Бѣлградъ се намиратъ сега 60 хиляди души отъ Македония. Децата имъ сж принудени да учатъ въ сръбски училища, тъй като не е позволено да се отвори тамъ нито «македонско» училище. Въ Бѣлградъ се появяватъ вече и книги, въ които открито се пише, че народътъ въ Македония билъ сръбски. Въ Скопје сж създали университетъ, чрезъ който голѣмъ брой студенти отъ Сърбия ширятъ по града и вънъ отъ него сръбския езикъ. По цѣла Македония се изпращатъ бѣлградскитъ сръбски вестници; но не е позволенъ нито единъ български вестникъ, даже ако е издѣло съ марксистическо съдържание.

Въ всѣки градъ, както и по селата ще срещнете улици, площади, училища и разни други учреждения, означени съ сръбски имена — като Борисъ Кидричъ, Коста Абрашевичъ, Моша Пияде и много други напълно непознати на нашия народъ лица.

Екипътъ на новитѣ югославски жупани смѣта като своя най-сигурна опора сръбската армия. Разбира се, своя физически и мораленъ тероръ този екипъ прогласява, и у дома и навънъ, като знакъ на прогресъ. Макаръ да не вѣрва въ Бога, тоя екипъ се представлява като набоженъ, та дори е инсгалиралъ и нѣкаква «македонска църква».

ВЪПРОСЪ: Въ какво се състои, по-точно въ какво може да се види нѣкаква разлика измежду кралския и комунистическия режимъ въ Македония?

ОТГОВОРЪ: Кралскиятъ режимъ започна веднага съ посърбяването. А сегашниятъ режимъ усвои препоржката на сръбския политикъ Стоянъ Новаковичъ, която тоя — къмъ края на миналия вѣкъ — даваше на бѣлградскитъ отговорни фактори. Срещу българщината, която — признаваше Новаковичъ — има дълбокъ коренъ въ Македония, майсторски трѣбва да се противопостави «македонството», т. е. трѣбва да се използва географското име на страната.

Титовци започнаха съ физически нападения върху българската интелигенция и всички влиятелни българи. Сж временно започнаха и систематическа пропаганда, че македонцитѣ сж отдѣлна народностъ, а не българи. Тази демагогия съ

географското име достигна огромни размѣри.

Вѣрно е, че ние покрай нашето българско име сме се наричали и македонци, но само въ оня смисълъ както далматинцитѣ хървати наричатъ себе си и далматинци, или херцеговцитѣ хървати — наричатъ се и херцеговци. Въ Македония турцитѣ, гърцитѣ и аромѣнитѣ сжщо се означаватъ и като македонци.

Всѣки що-годе грамотенъ човѣкъ знае, че въ почти всички европейски земи има области съ различни географски имена, а сжществуватъ и племенски имена. При българитѣ имаме географски имена: Добруджа, Тракия и Македония; но и днесъ се срещатъ още племенскитѣ имена: рупци, торлаци, бърсяци, мияци, шопи.

Ако новитѣ скопски жупани — поради омраза срещу българщината — желаятъ подѣ маската на географско име да прогласяватъ «македонска народностъ», логично е да ги запитаме: защо не прогласяватъ въ своята жупания като отдѣлна народностъ бърсяцитѣ, тъй като населението около градоветѣ Кичево и Крушево е познато подѣ сжщото име?

Въ Италия и Германия би следвало — възъ основа на географски и стари племенски имена — да бждатъ прогласени поне двадесетина нови «народности». Но никой не трѣгва до такъвъ погрѣшенъ пжтъ, освенъ заслѣпенитѣ шовинисти отъ категорията на Новаковичъ, или оформилитѣ се въ неговия духъ ренегати, каквито сж днешнитѣ комунисти въ Македония подѣ югославска властъ.

Казахъ, че имената Македония и Далмация сж стари, както е старо името Галия (днешна Франция). Но не сжществуватъ народности македонска, далматинска или галска.

Когато политическиятъ и наученъ свѣтъ е говорилъ за македонската борба, винаги при това е разбиралъ на първо мѣсто борба на българи. Всички наши легални организации, както и революционната ВМРО, наричали сж се само македонски, тъй като е ставало дума за отпоръ противъ лошитѣ режими въ Македония. Всѣки може лесно да стане жертва на югославската пропаганда, ако не познава историята, етнографията и географията на Балкана. Ако ли пъкъ се касае до нѣкое политическо лице, то лесно може да изкара вълка, макаръ намѣрението му да е било да открие заяка.

За насъ «македонска нация» значи: югославизъмъ;

а югославизъмъ значи империализъмъ, който възнамѣрява да заграби Солунъ и частъ отъ България. Накратко: «македонска нация» може да значи уголѣмяване на сръбската народна снага съ единъ милионъ нови сърби.

Сърбизираниятъ ренегатъ и марксистъ Димитъръ Влаховъ държа речи въ Загребъ, издаде книги и писа статии, като твърдѣше, че за новия «книжовенъ македонски езикъ» трѣбвало да се използватъ сръбски думи, тъй като това било отъ полза за сближението на южнитѣ славянски народи. Но Влаховъ и неговитѣ приятели никога не сж обяснили защо — въ името на сжщото сближение — не би се внасяли български думи въ сръбския езикъ!

ВЪПРОСЪ: Понеже славянското население въ Македония е било и е въ своето мнозинство българско, какъ може да се обясни, че ВМРО и легалнитѣ организации въ емиграция застъпватъ идеята за независима Македония?

ОТГОВОРЪ: Тази позиция е избрана още при създаването на ВМРО презъ 1893 година. Основателитѣ сж имали на умъ държанието на нѣкои велики сили, които сж признавали етнографскитѣ български граници, но не сж искали да подкрѣпятъ създаването на по-голѣма българска държава. Имали сж сжщо предвидъ и завистѣта на съседнитѣ балкански държави; а искали сж да излѣзнатъ и съ най-подходяща програма предъ другитѣ народности въ Македония (гърци, аромѣни, албанци, и преди всичко турци).

Има хора, които и днесъ мислятъ, че ВМРО е погрѣшила съ тая своя политическа позиция. Азъ съмъ измежду онѣзи, които мислятъ обратното, т. е. — че сж погрѣшили тия, които — особено въ 1912 година — попречиха да се създаде самостоятелна Македония съ Солунъ като столица. Единствено това би довело до общо балканско разбирателство, миръ и напредѣкъ. Пристанищата Солунъ и Кавала биха послужили по най-лояленъ начинъ за икономическитѣ интереси на балканскитѣ държави.

Дали ВМРО е погрѣшила съ тази своя препорѣка показватъ цифритѣ за страховититѣ жертви на балканскитѣ народи, които се погълнаха въ съперничество и разпри, все въ връзка съ нерешения македонски въпросъ. Случи се, че най-много изгубиха тъкмо българитѣ и турцитѣ, които имаха

огромно надмощие въ страната — съ около осъмдесетъ и петъ на сто свое население. Сърбия изгуби въ войната срещу турцитѣ само петъ хиляди души убити войници, а България изгуби тридесетъ хиляди души убити и надъ 50 хиляди души ранени. Турцитѣ вѣроятно имаха по-голѣми жертви. Гърция нѣмаше куражъ да покаже колко убити и ранени е имала въ Балканската война, макаръ Карнегиевата анкетна комисия да чакаше тѣзи сведения почти половинъ година; тѣй малъкъ бѣше броя на гръцкитѣ жертви. Но следъ разпрята между християнскитѣ съюзници случи се тъкмо Гърция да заеме най-важниятъ дѣлъ на Македония съ Солунъ — както вече казахъ—, 34 хиляди квадратни километри.

Балканскитѣ нещастия не се свършиха съ това. Дойде първата свѣтвна война, когато четири години подъ редъ воюваха помежду си българи, гърци, сърби, ромъни, турци и албанци. Следъ войната продължи македонската революционна борба. А дойде и всичко онова въ втората свѣтвна война, което Вамъ е добре познато.

Ние и днесъ подържаме, че най-доброто решение е следното: независима Македония, обаче, безъ никакво отричане и погазване на която и да е отъ историческитѣ народности, лоялно признавани и отъ турския режимъ. Това е напълно въ духа на македонския освободителенъ идеалъ: независима Македония като една Швейцария на Балканитѣ.

Единствено тѣй ще има истинско съдържание формулата «Балканътъ за балканскитѣ народи», съ която толкова пжти демагогски си е служила сръбската политика.

ВЪПРОСЪ: Нима балканскитѣ марксисти не бѣха за една независима Македония, която би влѣзнала въ една балканска федерация?

ОТГОВОРЪ: Нѣкога всички тѣ, както и други демократически срѣди, пишеха и говорѣха въ полза на нашата борческа програма. Бѣха въобще и за разпадането на Югославия, за създаване и на независимитѣ държави: Хърватско и Словения. Но покъсно марксистическитѣ становища нѣмаха ясна и опредѣлена посока, нито пъкъ бѣха помежду си съгласни марксиститѣ отъ разнитѣ балкански страни.

Ето накратко, какъ ние гледаме на тѣхнитѣ днешни позиции:

а) Сръбскитѣ марксисти съвсемъ малко мислятъ за нѣкаква демократическа балканска федерация.

Тѣ желаятъ Югославия съ надмощно сръбско съдържание, а за Македония иматъ споменатия вече планъ на Новаковичъ.

б) Словенскитѣ марксисти биха желали да иматъ малко по-самостоятелно положение спрѣмо Бѣлградъ, но въ главната политика, и що се отнася до македонския въпросъ, оставатъ винаги еднакви като бѣлградчанитѣ.

в) Македонски марксисти имаше съвсемъ малко. До августъ 1944 година въ Скопје официално бѣха регистрирани около осѣмъ хиляди работници. Нито единъ отъ тѣхъ не стана партизанинъ. Още по-малко сториха това селянитѣ. Партизани бѣха само незначителенъ брой бивши студенти отъ бѣлградския университетъ, а съ тѣхъ и известенъ брой албанци и главно така нареченитѣ «сърбомани», които по езикъ и всички етнографски черти сж българи, но въ нѣкои села недалече отъ сръбската граница сж попаднали подъ влиянието на сръбскитѣ чети.

Що се отнася до водачитѣ на тия македонски партизани, това сж нѣколко десетки стипендиянти, възпитани въ Бѣлградъ. Въ очитѣ на народа тѣ не сж били друго освенъ бѣлградски слуги, т. е. една категория още по-лоши карьеристи или предатели, отколкото въ Хърватско бѣха хора като Дринковичъ, Швѣрлюга, Ангелиновичъ или убития Нойдорферъ.

Какво би мислилъ хърватския народъ за нѣкого, който би твърдилъ, че сж били съ неопредѣлено национално съзнание, и че не сж били хървати д-ръ Анте Старчевичъ, Кардиналъ Степинацъ, Стѣпанъ Радичъ, д-ръ Анте Павеличъ, д-ръ Анте Трумбичъ?

Комунистическитѣ първенци въ Вардарска Македония, т. е. въ Югославия, съ години вече декламираатъ, че героитѣ на нашето българско национално Възраждане, и водачитѣ на революционната борба, сж били хора безъ опредѣлено национално съзнание. Така тѣ говорятъ за велики българи като Григоръ Пърличевъ, Райко Жинзифовъ, Йорданъ Константиновъ Джинотъ, Братя Миладинови, Дамянъ Груевъ, Гоце Дѣлчевъ, Христо Матовъ, Пере Тошевъ, М. Развигоровъ, Христо Узуновъ и подобни като тѣхъ.

Разбираемо е поради туй, че такива комунисти въ

очитъ на всѣки българинъ иматъ само една характеристика — ренегати.

г) Чудно ни е какъ Политбюро̀то на словенската и хърватска комунистически партии подържатъ становището на сръбскитъ комунисти по македонския въпросъ, и относно българщината въ Македония. Струва ни се, че и по много хърватски въпроси загребскитъ комунистически водачи стѣпватъ по такта на бѣлградската музика. При това имамъ предвидъ и тѣхната позиция въ връзка съ декларацията на всички хърватски културни дружества по въпроса за езика.

Никога не съмъ чулъ словенскитъ и хърватски комунисти да сж казвали свое мнение за срамотнитъ факти, каквито сж: затварянето на българскитъ училища и черкви въ Македония, грубото и невѣроятнo фалшифициране на политическата и църковна история на Македония, забраната на българската азбука и литература, както и цѣла низа други неправди спрѣмо българщината въ нашето отечество.

Вие знаете, че имаше, а и сега още сжществуватъ нѣкои исторически факти, за чиято ликвидация мислятъ и работятъ народитъ, които зле сж засѣгнати отъ тѣзи факти. Има такива още неизлѣкувани рани — за жалость — и хърватския народъ.

Разбирамъ, че има нѣща, по които може да се води реална политика. Но винаги трѣбва да се има предвидъ крайната цель на Бѣлградъ, въ връзка съ Македония. По мое мнение, тази цель много застрашава и хърватскитъ интереси.

Нека се запита̀ме: какво търси въ границитъ на Югославия не само Македония, но и Косово?

ВЪПРОСЪ: Какво бихте ни казали, Господинъ Михайловъ, за гледището на българската комунистическа партия?

ОТГОВОРЪ: Думата е за становището ѝ спрѣмо Македония. И тази партия отдавна напусна позицията за демократическа независима Македония. Вижда се, че въ края на 1944 година тая партия не е сторила нищо по-друго отъ онова, което българскиятъ царъ Фердинандъ направи въ 1912 година. Докато политиката на Фердинандъ направи фаталната стѣпка съ така наречената спорна зона (въ която бѣ поставенъ и градъ Скопйе), — българската комунистическа партия помогна на ония, които имаха като първа задача да затворятъ българскитъ черкви и

училища. Не се вижда да се е погрижила тя за независимостта на Македония и противъ нейния дѣлежъ, макаръ тъкмо тя най-много да е критикувала царъ Фердинандъ.

Но сега вече знаемъ, че българската партия е промѣнила своето становище. Фактически това бѣ — съвсемъ заслужено — бламиране на нѣкои нейни първенци, които може би сж смѣтали, че сж толкова по-добри интернационалисти, колкото повече зло сторятъ на своята собствена народностъ. А пъкъ видѣ се, че най-голѣмитѣ комунистически партии въ свѣта останаха вѣрни на своитѣ народности.

Българската комунистическа партия сега стои на гледището, което има българския народъ, и което веднага следъ 1944 година биде изнесено въ българския Парламентъ и печатъ отстрана на опозицията.

Ако българската комунистическа партия остане твърдо на тая позиция, — може да се каже, че цѣлата българска нация е единодушно противъ становището на югославската комунистическа политика въ връзка съ изкуствено създаваната македонска народностъ.

ВЪПРОСЪ: Въ Югославия се забелѣзва нѣкаква тенденция за преуреждане на държавната система. Нѣкои желаятъ дори конфедерация. Какво би могло да се каже по това?

ОТГОВОРЪ: Трѣбва да се признае, че Тито понѣкога е много искренъ. Два-три пѣти вече той открито заяви, че държавата би се разглобила — пропаднала — ако се позволятъ политически партии, понеже това ще бждатъ национални партии.

Сжщо така той открито каза, че конфедерацията е опасна за сществуването на Югославия. Струва ми се, че той има право и въ двата случая: и що се отнася до свободни партии, както и за федерацията. И тъкмо това показва, че Югославия е изкуствено създадена държава и че народитѣ — поробени въ нейнитѣ граници — не я желаятъ.

Вие можете да имате колкото обичате свободни партии въ една Франция, Англия, Унгария, България и прочее, — и народътъ тамъ никога не би се обявилъ противъ сществуването на държавата. Точно обратенъ е случая съ Югославия, както самиятъ Тито потвърждава толкова пѣти това.

ВЪПРОСЪ: Ако Югославия би се разпаднала, въ коя посока ще трѣгне онази областъ, която днесъ носи име македонска на-

родна република?

ОТГОВОРЪ: Поне засега има два пжтя: или независимостъ или обединение съ България, евентуално и подъ форма на нѣкаква автономия, съ огледъ на туй, че макаръ да сж малцинство — на лице сж тамъ и други народности. Допускамъ, че въ тази посока отиватъ мислитѣ и на нѣкои български комунисти, а може би въ по-малкъ размѣръ, и мислитѣ на нѣкои пропаднали ренегати.

ВЪПРОСЪ: Въ своята речъ въ Скопйе Тито неотдавна заяви, че едва сега, въ комунистическия режимъ, Македония за пръвъ пжтъ се е появила като отдѣлна единица, и че за пръвъ пжтъ се е афирмирала македонската народностъ... Така ли е?

ОТГОВОРЪ: Съ това, което въ Скопйе е казалъ, Тито потвърждава истината, че никога въ историята македонска държава въобще не е съществувала; изключвамъ — разбира се — държавата и народността на Александъръ Велики. Но това е било почти петстотинъ години преди идването на славянитѣ въ Балканския полуостровъ.

И този пжтъ Тито опроверга въ своята речъ всичкитѣ лъжи на ренегатитѣ въ Скопйе, които продължаватъ да лъжатъ свѣта, че българското царство начело съ царъ Самуилъ и съ столица въ Охридъ, било държава на нѣкаква македонска народностъ.

ВЪПРОСЪ: Забелѣзваме, че сега въ Югославия, съвсемъ малко изтъкватъ славянството, докато нѣколко години следъ войната на всички страни тамъ се декламираше за нуждата отъ славянска солидарностъ. Какъ би трѣбвало да се тълкува — по Ваше мнение — това сегашно мълчение?

ОТГОВОРЪ: Бѣлградъ и Прага бѣха си присвоили привилегията да смѣтатъ себе си като центрове на всеславянството. Но преди две години (безъ огледъ на всички останали въпроси) видѣ се, че тази идея имъ е била като параванъ, задъ който се скриваха националнитѣ интереси на сърбитѣ и чехитѣ. Държанieto на Бѣлградъ по време на така наречената чехословашка криза, показва, че не е славянството, което интересува бѣлградската политика, а тесния национализъмъ, можемъ да го наречемъ и шовинизъмъ. За да могатъ да заграбятъ колкото може

повече отъ българитѣ, тѣхнитѣ славянски съседи, бѣлградскитѣ политици правиха съюзи съ много неславянски народи. Въ това отношение не виждамъ разлика между кралъ Александъръ и титовци.

ВЪПРОСЪ: Ако нѣмате нищо противъ, нека се върнемъ пакъ къмъ въпросъ за евентуалното бждаще преуреждане на Югославия. Нѣкои вѣрватъ, че ще бжде осжществена формулата «фифти-фифти», известна отпреди 25 години. Какъ гледате на тази възможность?

ОТГОВОРЪ: Признавамъ, че никжде не съмъ прочелъ дали «фифти-фифти» има териториално значение, или пъкъ остава само формула за политико-икономическо влияние. Не ми е ясно какъ териториално би се приложила такава формула, като се знае, че великитѣ сили за нѣкои страни сж имали предвидъ 10%, а за други 90% свой интересъ. Повече върху това не бихъ могълъ да кажа, тъй като цѣлятъ въпросъ остава колкото еластиченъ, толкова и мъгливъ.

НАШИЯТЪ КОРЕСПОНДЕНТЪ: Благодаря Ви Господинъ Михайловъ за Вашата любезность.

Г-НЪ ИВАНЪ МИХАЙЛОВЪ: Азъ сжщо Ви благодаря. Желая успѣхъ лично на Васъ и щастливо бждаще на братския хърватски народъ.

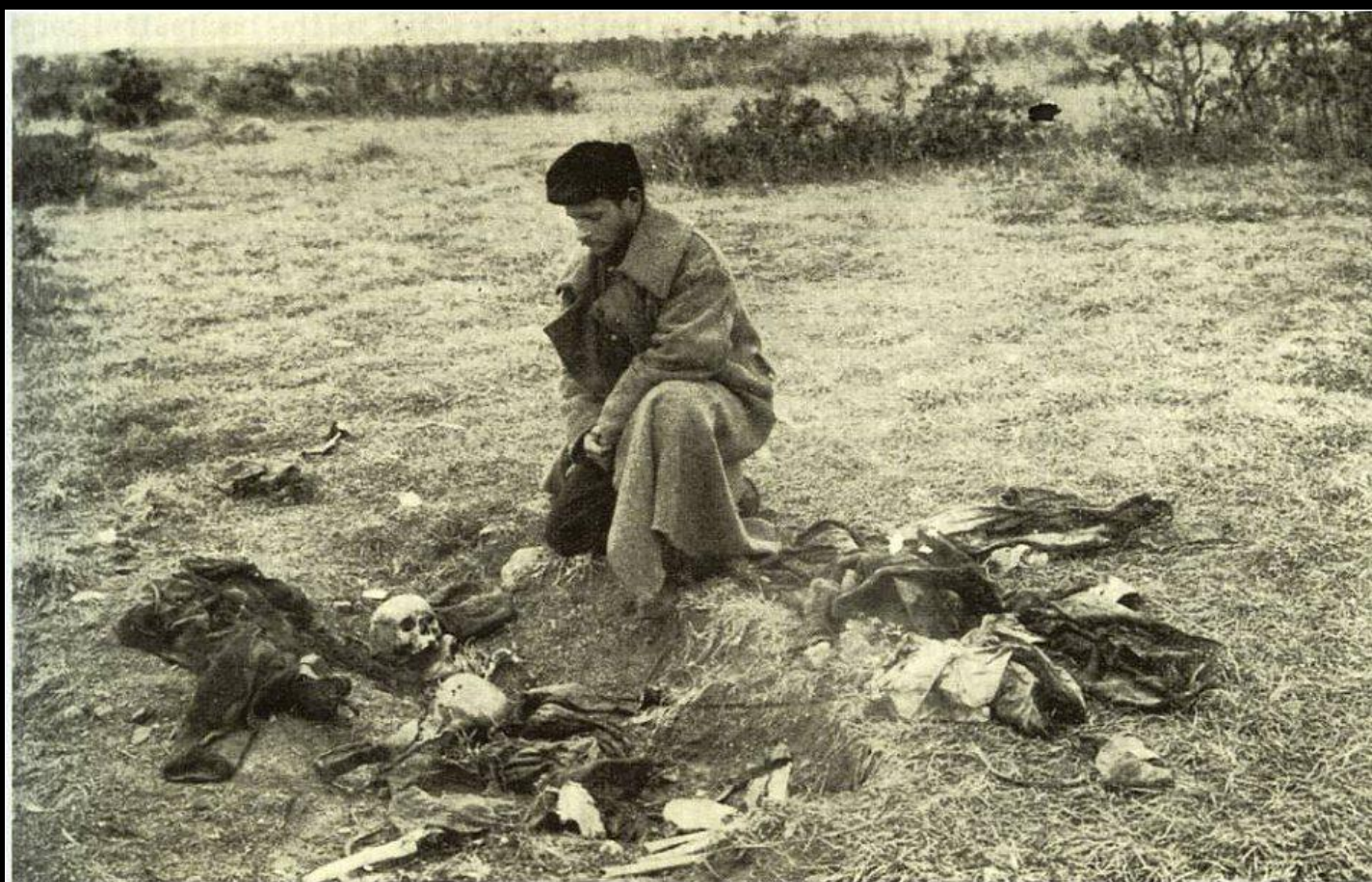
Цена 1 лв.

Още стотици книги на дейци родени
в географска област Македония
може да намерите на:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres